

[oneworld.nl](https://www.oneworld.nl)

De mythe van overbevolking | OneWorld.nl

Kiza Magendane

6-8 minuten

Opinie –

Welkom in de wereld van de bevolkingspolitiek. Hier worden begrippen als ‘overbevolking’ en ‘bevolkingscrisis’ klakkeloos gebruikt. Niemand die zich afvraagt wie bepaalt wanneer er sprake is van overbevolking. Het is een dierentuin naar het model van George Orwell: sommige dieren zijn gelijkere dan anderen. Want wie ‘overbevolking’ zegt, veronderstelt dat sommige mensen geen recht van leven hebben op planeet aarde. Dat is een gedachte die tekortschiet, zowel uit biotechnologisch oogpunt als vanuit de ethiek.

Moeten wij ons zorgen maken over de toename van Afrikaanse ‘testosteronbommen’ die straks dreigen Fort Europa te overbevolken?

Demografie is politiek. Dat was eind juni mijn boodschap als panellid bij een evenement dat door Rutgers werd georganiseerd. “Wie macht heeft, mag bepalen wanneer er sprake is van overbevolking”, stelde ik. Toevallig maakten de VN juist die week bekend dat dat de wereldbevolking in 2030 boven de 8 miljard mensen zal komen. In de berichtgeving werd benadrukt dat de helft van de wereldbevolking in 2050 zich in Afrika zal bevinden.

Moeten wij ons zorgen maken over deze toename van Afrikaanse 'testosteronbommen' die straks dreigen Fort Europa te overbevolken? Volgens politici in Den Haag wel.

Wie bepaalt dat er sprake is van overbevolking?

Wie de feiten nagaat, weet dat niet Afrika maar juist Fort Europa overbevolkt is. Nederland heeft 409 inwoners per vierkante kilometer; Congo heeft 34,7 inwoners per vierkante kilometer, Zuid-Afrika en Marokko respectievelijk 44,5 en 75,4 inwoners per vierkante kilometer. Al zouden deze landen hun inwoneraantal vervijfvoudigd zien aan het eind van deze eeuw, dan komen ze qua bevolkingsdichtheid nog niet in de buurt van Nederland. Dus wie bepaalt dat er sprake is van overbevolking?

Is er sprake van overbevolking omdat de wereld niet iedereen kan dragen en voeden? Velen maken zich zorgen omdat ze de wereld als een boerderij zien. Wanneer er slechts één koe op de boerderij woont, heeft die voedsel in overvloed. Wanneer je een miljoen koeien hebt, zal het gras waarschijnlijk binnen de kortste keren opgevreten zijn. Er is angst dat het klimaat een miljard mensen extra niet aankan, of dat er niet voor iedereen voldoende eten is.

Waarop is die angst gebaseerd?

Als je bedenkt dat Afrikaanse landen zelfs met een vervijfvoudiging van hun inwoneraantal niet in de buurt van de bevolkingsdichtheid van Nederland komen, kun je je afvragen waarop die angst gebaseerd is. Bovendien hebben we de biotechnologische kennis om een hypothetische verdubbeling van de Afrikaanse bevolking fatsoenlijk aan te kunnen, qua voeding. In het verleden hebben we zoiets gezien bij de

verspreiding van aardappel in West-Europa en de groene revolutie in Zuidoost-Azië. Door nieuwe gewassen, irrigatietechnieken en technologie wist men voldoende voedsel te produceren om de toenemende bevolkingsgroei in beide regio's het hoofd te bieden.

Achter de angst van bevolkingsgroei schuilt een maakbaar, 'modernistisch' denken

De beschikbaarheid van voedsel is niet het probleem. Naar schatting verspillen wij minstens een derde van de wereldwijde voedselproductie, zegt de FAO. Wij hebben niet met een bevolkingscrisis maar met een verdelingscrisis te maken. Sommige dieren op de boerderij consumeren meer dan anderen.

Achter de angst van bevolkingsgroei schuilt een maakbaar, 'modernistisch' denken. Namelijk: iedere regio zal dezelfde ontwikkeling meemaken als West-Europa en Noord-Amerika. Dit modernistisch denken veronderstelt dat die miljard Afrikanen straks allemaal vlees zullen consumeren, een auto rijden en naar Singapore op vakantie willen. Dat kan de aarde niet verdragen, roepen we dan bezorgd. Maar wie zegt dat iedereen dezelfde ontwikkeling moet volgen?

Vleesrevolutie overslaan, veganistische revolutie omarmen

Zo zit het Afrikaanse continent nu middenin een digitale en een communicatierevolutie, zonder dat daaraan een industriële revolutie voorafging. Anders dan West-Europa hoefde Afrika niet eerst aan de fax en de vaste telefoon voordat mobiele telefonie en internet werkelijkheid werden. Momenteel zijn er uitgebreide experimenten op het continent gaande om verzekeringen, bankieren en andere basisdiensten via de mobiele telefoon te

regelen. Afrikanen hoeven niet per definitie zo overdreven veel vlees te consumeren als West-Europa en Noord-Amerika. Carnivoor zijn is niet biologisch, maar cultureel bepaald. De kunst is om vleesconsumptie maximaal te reduceren en plantaardig eten als alternatief te presenteren. Het Afrikaanse continent kan de vleesrevolutie overslaan en meteen de veganistische revolutie omarmen.

Ook vanuit ethische overwegingen kun je de mythe van overbevolking ter discussie stellen. Sommige mensen hebben de morele of religieuze overtuiging dat zij een, twee of meer kinderen op aarde moeten zetten. Je kunt daar met goed recht een andere morele overtuiging tegenover stellen. Die discussie is allesbehalve triviaal: wie ben jij om te bepalen dat een ander geen kind meer mag krijgen?

'Wie de wond wil desinfecteren moet eerlijker delen'

Veel organisaties proberen er alles aan te doen om de demografie in de zogenaamde ontwikkelingslanden te beheersen. Wanneer een Nederlandse minister zich hiervoor inzet wordt zij als heldin beschouwd. Voorbehoedsmiddelen in de zogenaamde ontwikkelingslanden zijn broodnodig. Wat mij betreft mogen ze zelfs tot eerste levensbehoefte worden gerekend, net als internet.

Maar laten wij ons er vooral van bewust zijn dat dit slechts één kant van het verhaal is. De andere kant van dat verhaal luidt: het probleem is niet dat er te veel mensen op aarde zijn; het probleem is dat een deel van de mensen bepaalt dat het bestaan van andere mensen er niet toe doet. Voorbehoedsmiddelen en de reductie van de wereldbevolking via menselijk ingrijpen zijn

een pleister op een bloedende wond. Wie de wond wil desinfecteren moet eerlijker delen, zowel qua materie, kennis als macht. Wie de wond echt wil helen moet willen begrijpen dat wij niet te maken hebben met een bevolkingscrisis, maar met een solidariteitscrisis.

[Hoofdfoto: James Cridland](#)

